

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านการประกอบอาชีพของช่างแกะสลักไม้ บ้านกัวแลน้อยและกัวเลหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีการศึกษาหาแนวทางป้องกันโรคโดยการเก็บข้อมูลจะดำเนินการเก็บ 2 ครั้ง คือ ก่อนและหลังการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพช่างแกะสลักไม้ ซึ่งผู้วิจัยทำหน้าที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้ประกอบอาชีพช่างแกะสลักไม้และเปิดโอกาสให้ร่วมกันระดมความคิดเห็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามความเป็นจริงของพื้นที่ โดยผู้วิจัยได้กำหนดแผนการดำเนินการและวิธีวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาวิจัย คือกลุ่มประชากรที่ประกอบอาชีพช่างแกะสลักไม้ หมู่บ้านกัวแลน้อยและกัวเลหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือกลุ่มประชากรที่ประกอบอาชีพช่างแกะสลักไม้ หมู่บ้านกัวแลน้อยและกัวเลหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่โดยความสมัครใจ จำนวน 25 คน ซึ่งคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากช่างแกะสลักของทั้ง 2 หมู่บ้านทั้งหมดมีจำนวน 43 คนโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น แต่อาศัยความสมัครใจและสามารถเสียสละเวลาเข้าร่วมได้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวผู้วิจัยซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัยเพื่อทำหน้าที่เก็บข้อมูลและทำการวางแผนดำเนินการจัดกิจกรรม
2. แบบบันทึกภาคสนาม แบ่งออกเป็น
 - 2.1 แบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและมีส่วนร่วม
 - 2.1.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือที่ใช้ขณะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับช่างแกะสลักไม้ โดยแบ่งเป็น การสังเกต การจดบันทึกและการสอบถาม ซึ่งตัวผู้วิจัย

เองต้องใช้วิธีการทั้งสามด้านเพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลในส่วนของการแสดงออกของช่างแกะสลักไม้โดยไม่รู้ตัว

2.1.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในขณะที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมกับช่างแกะสลักไม้ เช่น ร่วมกิจกรรมประเพณีต่างๆในหมู่บ้าน

3. แบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของช่างแกะสลักไม้

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ส่วนที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การสร้างเครื่องมือและทดสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารผลงานวิจัยและคำราที่เกี่ยข้อง ร่วมกับการสังเกตการณ์ทำงานของช่างแกะสลักไม้ในแต่ละขั้นตอน
2. กำหนดขอบเขต โครงสร้างเนื้อหา และสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์
3. หาความถูกต้องของเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาโดยนำแบบสัมภาษณ์ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางสถิติ ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการใช้ภาษาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ครอบคลุมในเนื้อหา และตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนความเหมาะสมชัดเจนของภาษาในแบบสอบถาม และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มช่างแกะสลักไม้ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกันจำนวน 10 คน และนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

1. ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและกำหนดเนื้อหาที่จะศึกษา โดยผู้วิจัยทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในส่วนของบริษัทชุมชนและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประชากรทำการสอบถามอย่างไม่เป็นทางการจากบุคคลในชุมชน ประกอบไปด้วย ผู้นำชุมชน ช่างแกะสลักไม้ที่เป็นผู้นำกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ

2. ดำเนินการติดต่อกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้มาซึ่งข้อมูลเบื้องต้นในการวิจัยซึ่งได้แก่ ช่างแกะสลักไม้ ผู้ใหญ่บ้าน

3. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจงช่างแกะสลักไม้ที่มีคุณลักษณะตรงตามที่กำหนดไว้ คือ มีความสมัครใจ และสามารถอุทิศเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมได้

4. ดำเนินการสัมภาษณ์ครั้งที่ 1 กับช่างแกะสลักไม้และวิเคราะห์รวบรวมข้อมูลก่อนการดำเนินกิจกรรม

5. จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมครั้งที่ 1 ร่วมกับช่างแกะสลักไม้อาสาสมัคร โดยใช้ชื่อของกิจกรรมนี้ว่า “กิจกรรมอาสาชีวอนามัย” จำนวน 25 ท่าน โดยได้มีการเชิญหมอของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพมาให้ความรู้ต่างๆ ในกิจกรรมซึ่งมีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ในสัปดาห์แรก คือ

ขั้นตอนที่ 1 ร่วมระดมความคิด โดยระบุถึงประเภทของโรคที่เกิดจากการทำงาน ผลกระทบที่เกิดขึ้น และสาเหตุมาจากปัจจัยของการเกิดโรคนั้น ๆ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงผลกระทบของโรคที่เกิดจากการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 2 ร่วมวางแผน โดยวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา พิจารณาทางเลือกในการแก้ปัญหา กิจกรรมที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 3 ร่วมดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่มสมาชิก

ขั้นตอนที่ 4 ร่วมประเมินผลความสำเร็จ ความล้มเหลวของกิจกรรม ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ

6. จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วม โดยกระบวนการกลุ่ม ครั้งที่ 2 (ห่าง 1 สัปดาห์) ช่างแกะสลักไม้จำนวน 25 ท่านซึ่งในครั้งนี้จะได้นำ การดำเนินการขั้นตอนที่ 3 โดยดำเนินการวางแผนนำทางเลือกในการแก้ปัญหาไปปฏิบัติ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นตามแผนงานที่ได้วางไว้

7. จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วม โดยกระบวนการกลุ่ม ครั้งที่ 3 (ห่าง 1 สัปดาห์) ร่วมกับช่างแกะสลักไม้ซึ่งในครั้งนี้จะมีการดำเนินการขั้นที่ 4 คือร่วมกันติดตามหรือประเมินผล โดยการประเมินความสำเร็จหรือล้มเหลวของงาน ช่วยกันคิดหาวิธีแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ ในการจัดกิจกรรมทั้ง 3 ครั้งนั้น ผู้วิจัยจะใช้ยุทธวิธีการนำเปลี่ยนร่วมกับกระบวนการกลุ่มไปด้วย ซึ่งยุทธวิธีการนำเปลี่ยนในที่นี้คือ การเป็นผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม และชี้แนะในบางประเด็นซึ่งเกี่ยวกับกิจกรรมอันเป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม

8. ออกติดตามเยี่ยมบ้านพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลและสังเกตการนำไปปฏิบัติ

9. เก็บรวบรวมข้อมูลทุกครั้งที่ได้ดำเนินกิจกรรม

10. ระหว่างการดำเนินกิจกรรมผู้วิจัยมีการประเมินผลตลอดเวลาในการดำเนินกิจกรรม เพื่อสรุปผลการปฏิบัติกิจกรรมกระบวนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพของช่างแกะสลักไม้ โดยการสังเกตจากพฤติกรรมจากการร่วมกิจกรรมของช่างแกะสลักไม้

11. ดำเนินการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 กับช่างแกะสลักไม้ และวิเคราะห์รวบรวมข้อมูลก่อนการดำเนินกิจกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. แจ้งให้ทางผู้นำชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้านทราบเกี่ยวกับโครงการวิจัย รายละเอียดและขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมในแต่ละครั้ง
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดย
 - 2.1 การสังเกต โดยการสังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม การแสดงกิริยาท่าทาง การพูดจา
 - 2.2 การใช้แบบสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ ร่วมกับการสอบถามแบบไม่เป็นทางการผู้วิจัยจะใช้การสอบถามทั้งสองแบบในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป โดยช่วงแรกๆ ในการพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคยจะใช้การสอบถามแบบไม่เป็นทางการหลังจากเริ่มมีความไว้วางใจกันมากขึ้นจะใช้การสอบถามแบบเป็นทางการ

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือการมีส่วนร่วมคิด การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลทุกๆ ครั้งที่มีการเก็บข้อมูลถึงความครบถ้วน และเพียงพอของข้อมูล ในบางประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ผู้วิจัยจำได้ทำการสอบถามเพื่อยืนยันในแต่ละประเด็นนั้น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ร่วมกับการเก็บข้อมูลทุกครั้ง โดยจะวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์เนื้อหาจากการบันทึก การสังเกต การสอบถามอย่างไม่เป็นทางการ จากนั้นผู้วิจัยได้ สรุปบรรยายภาพรวมของชุมชน และขอบเขตของการวิจัย
2. วิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ของช่างแกะสลักไม้โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้
 - 2.1 ข้อมูลทั่วไปใช้ค่าสถิติ จำนวน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ
 - 2.2 ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา สำหรับประเด็นคำถามต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในแบบสัมภาษณ์ ด้วยการจัดหมวดหมู่ความคิดเห็นที่สอดคล้องและแตกต่าง